

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum charitas sit quid creatum in anima uel sit ipse Spiritus sanctus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

QVOD VERO in contrarium obijcitur concedendum est quantum ad virtutem moralem & intellectualem sed non quantum ad Theologicā. Accidit. n. fidei q̄ sit in medio duarum hæretum, & non est per se in quantum est virtus. Et sic dicendum est de spe, q̄ est inter duo extrema, non fm̄ quod comparatur ad suum obiectum, sed secundum dispositionem subiecti ad sperādū superna.

QVÆSTIO III.

De charitate.

In tredecim articulos diuisa.

- ¶ Primo enim queritur, Vtrū charitas sit aliquid creatum in anima, vel sit ipse spiritus sanctus.
- ¶ Secundo, Vtrum charitas sit virtus.
- ¶ Tertio, Vtrum charitas sit forma uirtutum.
- ¶ Quarto, Vtrum charitas sit una uirtus.
- ¶ Quinto, Vtrum charitas sit uirtus specialis.
- ¶ Sexto, Vtrum charitas possit esse cum peccato mortali.
- ¶ Septimo, Vtrum obiectum diligibile ex charitate sit rationalis natura.
- ¶ Octauo, Vtrum diligere inimicos sit de perfectione consilij.
- ¶ Nono, Vtrum ordo aliquis sit in charitate.
- ¶ Decimo, Vtrum sit possibile charitatē esse perfectam in hac vita.
- ¶ Undecimo, Vtrum omnes teneantur ad perfectam charitatem.
- ¶ Duodecimo, Vtrum charitas semel habita possit amitti.
- ¶ Terdecimo, Vtrum per vnum actum peccati mortalis charitas amittatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum charitas sit aliquid creatum in anima.

QVÆSTIO est de charitate. Et primo queritur, vtrum charitas sit aliquid creatū in anima, vel sit ipse spiritus sanctus. Et v̄ q̄ charitas non sit aliquid creatū in aīa. Sicut. n. dicit Aug. sicut anima est vita corporis, ita Deus est vita anime. Sed anima est vita corporis sine medio. ergo & Deus est vita anime sine medio. Cum igitur vita aīa sit ex hoc, q̄ est in charitate, quia qui non diligit, manet in morte, vt d̄r. 1. lo. 2. ergo hō non est in charitate p̄ aliquid qd̄ sit mediū inter Deū & hōiem, sed p̄ ipsum Deū. Charitas ergo nō est aliquid creatum in aīa: sed ipse Deus. Sed dicebat, q̄ similitudo illa attenditur quantum ad hoc q̄ anima est vita corporis hominis, vt motor: non quantum ad hoc quod est vita corporis vt forma.

¶ 2 Sed contra, quanto aliquid agens est virtuosius, tanto minorem dispositionem requirit in patiente. Ignis. n. magnus sufficiens est etiam ligna minus desiccata comburere. Sed Deus est agens infinita virtutis. ergo si est vita anime, sicut mouens ipsam ad diligendum, videtur q̄ non requiratur aliqua dispositio creata, ex parte ipsius aīa.

¶ 3 Præter. Interea quæ sunt idem non cadit medium: sed anima diligēs Deū est idem cū Deo, quia vt d̄r. ad Cor. 6. qui adhæret Deo vnus spiritus est. ergo nō cadit aliqua charitas creata media inter animam diligentem, & Deū dilectum.

¶ 4 Præter. Dilectio qua diligimus proximum charitas est: sed dilectio qua diligimus proximum, ipse Deus est. dicit. n. Aug. in 8. de Trinit. Qui proximum diligit, consequens est, vt ipsam dilectionem diligat. Deus aut̄ dilectio est. Consequens ergo est

vt præcipuè Deū diligat: ergo charitas non est aliquid creatum, sed ipse Deus. Sed dicebatur, q̄ Deus est dilectio, qua diligimus proximum cāliter.

¶ 5 Sed contra, Aug. in eodem dicit, q̄ cum testimoniū verborū Iōānis aperte declarat ipsam supernam dilectionē, qua nos diligimus inuicē, nō solū ex Deo esse, sed et̄ Deū esse. non solum ergo causaliter, sed essentialiter dilectio Deus est.

¶ 6 Præter. Aug. dicit in 3. de Trinit. Non dicturi sumus charitatem non p̄p̄a esse dictam Deū, qd̄ ipsa charitas sit ipsa substantia, qua Dei digna sit nomine: sed q̄ donum sit Dei, sicut dictum est de eo, Tu es patientia mea, quia ab ipso nobis est. Nō autem sic dictum est, Domine tu charitas mea: sed ita dictum est, Deus charitas est, sicut dictum est, Deus spiritus est. videtur ergo quod Deus dicatur charitas, non solum causaliter, sed essentialiter.

¶ 7 Præter. Cognitio effectu Dei, non p̄ hoc ipse Deus cognoscitur: sed per cognitionem dilectionis supernæ, ipse Deus cognoscitur. Dicit. n. Aug. 8. de Trinit. magis quis nouit dilectionem qua diligit, quam fratrem quem diligit. Ecce iam potest notiorum Deū habere, q̄ fratrem. Amplectere dilectionem, & dilectione amplectere Deū. Non igitur Deus d̄r dilectio fraterna solū per causam. Sed dicebatur, q̄ fraterna dilectione cognita cognoscitur Deus, sicut in sua similitudine.

¶ 8 Sed contra, homo fm̄ ipsam substantiam aīæ factus est ad imaginem, & similitudinem Dei: sed similitudo ista obscuratur per peccatum. Ad hoc igitur q̄ Deus possit in aīa, sicut in sua similitudine cognosci, requiritur solum q̄ peccatum tollatur, & non q̄ aliquid creatum aīæ superaddatur.

¶ 9 Præter. Omne quod est in anima, vel est potentia vel passio, vel habitus, vt d̄r in 3. Ethic. Sed charitas non est potentia aīæ, quia esset naturalis: nec est passio, quia nō est in potentia sensitua in qua sunt omnes passionēs: nec est habitus quia habitus est difficile mobilis, charitas autem de facili amittitur, quia per unum actum peccati mortalis.

¶ 10 Præter. Nullum creatum habet uirtutem infinitam: sed charitas hēt uirtutem infinitam, quia coniungit infinite distantia. scilicet animam Deo, & meretur bonum infinitum. ergo charitas non est aliquid creatum in anima.

¶ 11 Præter. Omnis creatura uanitas est, ut patet Eccle. 1. uanitas autem non coniungit ueritati. Cum ergo charitas coniungat nos primæ ueritati, uidetur quod charitas non sit creatura.

¶ 12 Præter. Omne creatum est natura quedam, cū sit in aliquo decem generū. Si igitur charitas est aliquid creatum in anima, uidetur q̄ sit natura quedam. Cum igitur charitate mereamur, si charitas est aliquid creatum, sequetur q̄ natura sit principium merendi, quod est erroneum secundum scientiam Pelagii.

¶ 13 Præter. Homo secundum esse gratiæ est propinquior Deo, q̄ fm̄ esse nature: sed Deus creauit hominem fm̄ esse nature, sine medio. ergo nec in esse gratiæ utitur medio, scilicet charitate creata.

¶ 14 Præter. Agens quod agit sine medio, est perfectius q̄ agens quod agit cum medio: sed Deus est perfectissimum agens. ergo agit sine medio, non ergo iustificat animam mediante aliquo creato.

¶ 15 Præter. Creatura rōnalis est nobilior aliis creaturis: sed alia creatura cōsequunt suū finem absq̄; aliquo alio superaddito. Multo magis igitur creatura rōnalis mouet a Deo, ad suū finē absq̄; aliquo

Loco nunc proxime dicto.

Cap. n. paulo a principi. tom. 3.

Ca. 8. in principio. tom. 3.

Cap. 5. to. 5.

Quæst. dist. S. Tho. KK 4 circa.

creato eis superaddito. Sed dicebatur, q̄ creatura rationalis nō est proportionata ad suum finē per sua naturalia, & ideo indiget aliquo superaddito.

¶ 16 Sed contra. Finis hominis est bonū infinitū: sed nullum creatum est proportionatū bono infinito. ergo id per quod homo ordinatur in suum finem, non est bonum creatum. ergo charitas non est aliquid creatum in anima.

¶ 17 Præt. Sicut Deus est lumen primum, ita est & bonum summum: sed lumen quod Deus est, præsens est animæ, quia de eo dicitur, in lumine tuo uidebimus lumen. ergo & summū bonum, quod Deus est, præsens est animæ: sed bonum est quod aliquid diligimus. ergo id quod diligimus, est Deus. Sed dicebatur, q̄ bonum quod Deus est, est præ-

sens animæ non formaliter, sed effectiue.

¶ 18 Sed contra. Deus est pura forma. ergo formaliter adest his, quibus adest.

¶ 19 Præt. Nihil diligitur nisi cognitū, ut dicit Augustinus. 10. de Trinitate. ergo secundū hoc aliquid est diligibile, secundum quod est cognoscibile. Sed Deus est per seipsum cognoscibilis, sicut primum principium cognoscendi. ergo est per seipsum diligibilis, non ergo per aliquam charitatem creatam.

¶ 20 Præt. Vnumquodque secundum hoc est diligibile, secundum quod est bonum: sed Deus est infinitum bonum. ergo est in infinitū diligibilis: sed nullus amor creatus est infinitus. ergo cum aliqui qui sunt in charitate, diligant eum, secundū quod diligibilis est, videtur quod dilectio qua diligimus Deum, non sit aliquid creatum.

¶ 21 Præt. Deus diligit omnia que sunt, ut dicitur Sapientia 11. Sed non diligit creaturas irracionales rationales. Et ita uidetur quod charitas & gratia propter quas homines diliguntur à Deo, nō sint aliquid creatum superadditum animæ nostræ.

¶ 22 Præt. Si charitas sit aliquid creatum, oportet quod sit accidens: sed charitas non est accidens, quia nullum accidens est dignius suo subiecto, charitas autē est dignior quam natura. ergo charitas non est aliquid creatum in anima.

¶ 23 Præt. Sicut Bernardus dicit. Eadē lege diligimus Deum, & proximū qua pater & filius se diligunt: sed pater & filius se diligunt dilectione increata. ergo nos diligimus Deum dilectione increata.

¶ 24 Præt. Illud quod suscitatur a morte est infinitū uirtutis: sed charitas suscitatur a morte. Dicitur enim Iohannes 4. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad uitā, quoniam diligimus fratres. ergo charitas est uirtutis infinite. ergo non est aliquid creatum.

SED CONTRA. Omne quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum recipientis. Si ergo charitas recipitur in nobis a Deo, oportet quod recipiatur a nobis finite secundum modum nostrum. Omne autem finitum est creatum. ergo charitas est aliquid creatum in nobis.

RESPON. Dicendū, quod quidā posuerunt quod charitas in nobis, quia diligimus Deum & proximū, non sit aliud quam Spiritus sanctus, ut patet per Magistrum in 17. dist. 1. sententia. Et ut huius opinionis intellectus plenius habeatur, sciendum est, quod ad actum dilectionis quo Deum & proximū diligimus Magister posuit quoddam creatū in nobis, sicut & actus ceterarū uirtutum: sed ponebat deum inter actus charitatis & actus aliarū uirtutum, quod Spiritus sanctus ad actus aliarū uirtutum mouet animam mediantibus quibusdā habitibus, quod uirtutes dicuntur: sed ad actum dilectionis mouet uoluntatem in

mediatē per seipsum absque aliquo habitu, ut patet in 17. dist. 1. lib. Et ad hoc ponendum ratio ipsius excellentia charitatis, & uerba Augustini citando inducta, & quedam similia. Rationem autē fuisse dicere, quod ipse actus dilectionis, qui experimur dum diligimus Deum & proximū ipse spiritus sanctus. Sed hæc opinio omnino ratione non potest. sicut naturales actiones & motus à quodam principio intrinseco procedunt, quod est natura, ita & actiones voluntariæ oportet à principio intrinseco procedat. nā sicut in creatura naturali in rebus naturalibus appetitus naturalis terminatur, ita in rationalibus inclinatio apprehensio intellectus sequens, actus uoluntatis est possibilis, & est, quod res naturalis ab aliquo exteriori agatur. si quid moueat, nō à principio intrinseco, sicut lapis proiecitur sursum, sed quod talis motus uel actus nō à principio intrinseco procedat naturaliter, hoc omnino est impossibile, quia in se contradicere implicat. vñ cū contradictoria esse simul nō habet diuinā potentiam, nec hoc à Deo fieri potest, ut motus lapidis sursum, qui non est à principio intrinseco, sit ei naturalis. potest quidem lapis dare uirtutem, qua sicut ex principio extrinseco sursum naturaliter moueat, nō autem ut motus iste sit ei naturalis si ei alia natura detur. Et similiter nō potest habitus fieri, ut aliquis motus hoīs uel intentio, quod exteriori qui sit à principio extrinseco sit uoluntarius. vñ oēs actus uoluntatis reduciuntur ad primam radicē in id, quod homo naturaliter uult, et uult motus finis. Quæ nō sunt ad finem per se uoluntatis. Actus igitur excedit totā facultatē naturæ humanæ, nō potest esse hoīs uoluntatis, nisi superaddatur naturæ humanæ aliquid intrinseco, ut sit uoluntatis principium, ut talis actus à principio intrinseco procedat. Si igitur actus charitatis in homine non est motus habitus interiori procedat naturali potentia operante, sed ex motione spiritus sancti, sequitur actus uoluntatis uel quod actus charitatis nō sit uoluntatis, sed est impossibile, quia hoc ipsum diligere est uoluntatis uelle: aut quod nō excedat facultatē naturæ, & hoc est hereticū. Hoc igitur remouetur, sequitur primo, quod actus charitatis sit actus uoluntatis, secundum quod actus uoluntatis potest esse totaliter extrinseco, sicut actus manus uel pedis, sequitur, si actus charitatis est solū à principio exteriori uoluntatis, quod non sit meritorius. Oportet autem quod agatur in formā propriam, sed solum in formā agitur prout est motus ab artifice. Sic igitur, si actus agitur actum charitatis per aliquam formā propriam, sed solum in formā est motus ab exteriori agente, sicut in habitu sancto, sequitur quod ad hunc actum, se habet sicut in se tantum: nō ergo in homine erit actus agere uel non agere, & ita non poterit meritorius haberi. hæc enim solum meritoria sunt, quæ nobis aliquo modo sunt, & sic totaliter tollitur meritum humanum, cum dilectio sit radicaliter in deo. Tertium inconueniens est, quia sequitur, quod homo, qui est in charitate, ad actum charitatis sit promptus, neque ipsum delectabiliter agat. hoc enim actus uirtutum sunt nobis delectabilis, & secundum habitus conformamur ad illos, & inclinamur in illos per modum inclinationis naturalis: & tamē actus charitatis est maxime delectabilis & maxime promptus existet in charitate, delectabile reddatur. Relinquitur igitur quod oportet esse quendam habitū charitatis in nobis creatum.

In princip. tom. 1.

In ser. 9. de exna domini inter illos qui habentur.

Lib. 1. sententia. dist. 17.

fit formale principium actus dilectionis. Nec tñ per hoc excludit, quin Spiritus sanctus qui est charitas increata sit in homine charitatē creatā hñre, mouens animā ad actum dilectionis, sicut Deus mouet omnia ad suas actiones ad quas tñ inclinātur ex propriis formis. Et inde est, quod omnia disponit suauiter, quia omnibus dat formas & virtutes inclinantes in id, ad quod ipse mouet, ut iam illud tendant non coacte, sed quasi sponte.

Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ Deus est virtus animæ per modum mouentis, & non per modū formalis principii.

Ad SECVNDVM dicendum, q̄ licet ad efficaciam mouentis pertineat, vt dispositionem nō præxiat in subiecto, tamen efficaciam eius demonstrat, si dispositionē fortem imprimat in passio vel motu. Fortis enim ignis non solum formam substantialem, sed & fortem dispositionē inducit. vnde fortius est agēs, quod sic ad agendum mouet, qđ etiam formam imprimi p̄ quam agat, quam id mouens, quod sic mouet ad agendum, vt tamen nullam imprimat formam: vnde cū Spiritus sanctus sit virtuosissimum mouens, sic mouet ad diligendum, q̄ etiam habitum charitatis inducit.

Ad TERTIVM dicendum, q̄ cum dñs, Qui adhasret Deo vnus spiritus est, nō designat vnitas substantiæ, sed vnitas affectus, qđ est inter amantem & amatum. Quia quidem vnione habitus charitatis magis se habet, ut principium amationis, q̄ vt medium inter amantem & amatum: nam actus dilectionis, inmediate trāsit in Deum vt in amatum: non autem inmediate in habitum charitatis.

Ad QVARTVM dicendum, q̄ licet dilectio qua diligimus proximum, sit Deus, non tamen excluditur, quin præter hanc dilectionem in creatam, sit etiam in nobis dilectio creatæ, qua formaliter amamus, vt dictum est.

Ad QVINTVM dicendum, q̄ Deus non solū causa liter dñ dilectio vel charitas, sicut casualiter tñ dñ spes vel patientia, sed et essentialiter: non tñ excluditur quin præter illam dilectionem quæ essentialiter Deus est, sit etiam in nobis dilectio creatæ. Et per hoc etiam patet solutio ad sextum.

Ad SEPTIMVM dicendum, q̄ autoritas illa eādē difficultatem habet, siue ponatur creatus habitus charitatis in nobis, siue non. Cum n. dicit Aug. q̄ qui diligit proximū magis cognoscit dilectionē, qua diligit, q̄ proximum quem diligit, intelligere vī de ipso actu dilectionis, Quem qđem actū nullus ponit esse aliqd̄ increatum: vnde ex hoc cōcludi non pōt, q̄ ipsa dilectio sic nota, sit Deus, sed q̄ in hoc q̄ percipimus actum dilectionis in nobis, sentimus in nobis ipsis quandam Dei participationem, quia ipse Deus dilectio est, non quod sit ipse actus dilectionis quem percipimus.

Ad OCTAVM dicendum, q̄ creatura s̄m q̄ magis p̄ficitur magis ad similitudinem Dei accedit: vnde licet quilibet creatura habeat quādā Dei similitudinem in eo q̄ est, & bona est, creatura tñ rōnalis superaddit aliquam rōnem similitudinis in eo quod intellectualis est, & adhuc aliā in hoc quod facta est. Et sic in actu charitatis expressius percipitur Deus, sicut in propinquiori similitudine.

Ad IX. dicendum, q̄ charitas habitus est & difficile mobilis, q̄ nō de facili, q̄ hēt charitatē, inclinatur ad peccandum, licet ex peccato charitas amittat̄.

Ad X. dicendum, q̄ charitas cōiungit bono infinito, nō effectiue, sed formaliter. vnde virtus infinita non cōpetit charitati, sed charitatis authori.

A Competeret autem charitati virtus infinita, si homo ad infinitum bonum per charitatem infinite ordinaretur, quod patet esse falsum. Modus enim sequitur formam rei.

Ad XI. dicendum, quod creatura est vanitas in quantum est ex nihilo, non autem in quantum est similitudo Dei. Et ex hac parte est, quod charitas creata veritati primæ coniungit.

Ad XII. dicendum, q̄ hoc ad heresim Pelagianam pertinet, q̄ principia naturalia hominis sufficiant ad merendū vitam æternam: non est autem hoc hæreticū, q̄ aliquo creato, quod est natura quædā in aliquo Prædicamēto mereamur. Manifestū est .n. q̄ actib. mereamur, & tñ actus, cum sint qđdam creata: in genere aliquo sunt, & natura qđā sunt.

Ad XIII. dicendum, q̄ Deus esse naturale creauit sine medio efficiente, nō tñ sine medio formali. Nam vniciq; dedit formā p̄ quā esset. Et similiter dat esse gratia p̄ aliquam formā superadditā. Et tñ non est oīno simile: quia vt dicit Aug. super Ioan. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te. In iustificatione ergo requiritur aliqua operatio iustificantis: & ideo requiritur q̄ sit ibi principii actiū formale, qđ non habet locū in creatione.

Ad XIV. dicendum, q̄ agēs p̄ mediū est minus efficax in agendo si vtiat medio pp̄ suā necessitatē. Si aut̄ non vtiat Deo medio in agēdo, quia nullus creaturæ auxilio indiget, sed vtiat medijs agētib. vt seruetur ordo in rebus: sed si loquamur de medio formali manifestū est, quod quanto agens est perfectius, tātō magis formā inducit, nā agens imperfectū nō inducit formam sed dispositionē tantum, in tanto debiliorem quanto est debilius.

Ad XV. dicendum, q̄ homo & alia rōnales creaturæ cōsequi pōt aliorē finē, q̄ alie creaturæ: vnde licet ad hūc finē consequendū plurib. indigeant, nihilominus p̄fectiores sunt. Sicut hō est melius dispositus, qui pōt consequi perfectā sanitatē per plures medicinas, q̄ ille qui non potest sanari per fectē, & ideo non indiget nisi paucis medicinis.

Ad XVI. dicendum, q̄ p̄ charitatē creatam eleuatur anima supra posse naturæ, vt p̄fectius ordinetur ad finē, q̄ habeat facultas naturæ, sed tñ nō sic ordinatur ad consequendū Deum p̄fecte, sicut ipse p̄fecte se fruatur. Et hoc contingit ex hoc, quod nihil creatum sit Deo proportionatum.

Ad XVII. dicendum, quod licet bonum quod est Deus sit p̄sens animæ per se ipsum, tamē requiritur mediū formale ad hoc, quod anima p̄fecte ordinetur in ipsum ex parte animæ, non autem ex parte ipsius Dei.

Ad XVIII. dicendum, quod Deus est forma per se subsistens, nō autem ita quod formaliter alicui coniungatur.

Ad XIX. dicendum, quod dato, quod Deus per seipsum cognoscatur ab anima, quia hoc aliam, quæstionem habet, eodem modo per seipsum diligitur, sicut p̄ seipsum cognoscitur, ut hoc quod dico, per se accipiatur ex parte diligibilis, non autem ex parte diligētis, nō enim Deus propter aliquid aliud diligitur ab anima, sed propter seipsum, & tamen anima indiget aliquo forma principio ad p̄fecte diligendum Deum.

Ad XX. dicendum, q̄ Deus non pōt tñ diligere a nobis, quantum diligibilis est: vnde nō sequitur quod amor charitatis qua diligimus Deum infinitus sit hoc enim non minus sequeretur de actu quam de habitu, & tñ nullus dicere pōt actum dilectionis, quo diligimus Deū esse aliquid increatum.

Ad

Serm. 11. de verbis Apo stol.

In corp. art.

QVÆST. VNICA DE CHARITATE, ART. II.

Ad xxi. dicēdū, q̄ habitus charitatis requiritur in nobis inquantū diligimus Deū, q̄d alijs creaturis nō cōuenit: licet oēs creaturæ diligant a Deo.

Ad xxi. dicēdū, q̄ nullū accidēs est dignius subiecto, quantum ad modū essendi, quia substantia est ens p̄ se, accidēs uero, ens in alio: sed inquantū accidens est actus & forma substantiæ, nihil prohibet accidēs esse dignius substantia. Sic. n. cōparatur ad ipsam, ut actus ad potentiam & perfectio ad p̄fectibile, & sic est charitas dignior anima.

Ad xxi. dicēdū, quōd licet lex, qua diligimus Deum & proximum, sit increata, tamen id quo formaliter Deum & proximum diligimus, est aliquid creatum: lex enim increata est prima mensura, & regula nostræ dilectionis.

Ad xxi. dicēdū, quōd charitas resuscitat spiritaliter mortuos formaliter, sed nō effectiue: unde non oportet quōd sit uirtus infinita, sicut nec anima Lazari quæ formaliter Lazarum resuscitauit, inquantum per uisionem eius ad corpus Lazarus est resuscitatus.

ARTICVLVS II.
Vtrum charitas sit uirtus.

2. 2. q. 23. art. 2.
2. ethic. c. 2.
circa finem.
10. 5.
Ser. 9. a me.
die. 10. 70.

Secundo queritur utrum charitas sit uirtus. Et uidetur, q̄ non. Virtus. n. est circa difficile secundū Philof. in 6. Ethic. sed charitas non est circa difficile, quinimmo, ut Aug. dicit in lib. de Verbo Domini, Omnia s̄ua & immania, & facilia & p̄pe nulla facit amor. ergo charitas non est uirtus. Sed dicebatur, quōd illud quod est uirtus, est difficile in principio, sed facile est in fine.

¶ 2 Sed contra est, in principio nondū est uirtus. Si igitur solum in principio sit difficile, uirtus nō erit circa difficile.

¶ 3 Præter difficultas in uirtutibus accidit ex cōtrarietate: inde enim sit difficile temperantiæ seruare propter contrarias cōcupiscentias: sed charitas est circa summum bonum, cui non est aliquid cōtrarium. ergo id quod est charitatis non est difficile, neque in fine, neque in principio.

¶ 4 Præter. Diligere vel amare quoddam uelle est, sed Apostolus dicit Rom. 7. Velle adiacet mihi. ergo diligere adiacet nobis. nō ergo ad hoc aliqua uirtus charitatis requiritur.

¶ 5 Præter. In mēte nostra nō est, nisi intellectus & appetus: sed intellectus eleuat in Deum p̄ fidem, affectus per spem. Nō ergo oportet ponere tertiā uirtutem charitatis ad eleuandū mentem in Deū. Sed dicendum, q̄ spes eleuat, sed non coniungit, unde necessaria est charitas, quæ coniungat.

¶ 6 Sed contra, spes quia non coniungit, semper distans est: unde illis qui p̄ beatitudinis fruitionē coniunguntur Deo, non cōgruit spes. Si ergo charitas cōiungit, pari rōne non cōpetit illis, qui nōdū sunt coniuncti. i. existentibus in uia: sed uirtus p̄fectit nos in uia, est enim dispositio p̄fecti ad optimum. ergo charitas non est uirtus.

¶ 7 Præter. Gratia sufficienter coniungit nos Deo. non igitur requiritur uirtus charitatis ad hoc, q̄ per ipsam Deo coniungamur.

¶ 8 Præter. Charitas est q̄dam amicitia hominis ad Deū: sed amicitia hoīs ad hoīem nō numeratur a Philosophis inter uirtutes politicas. ergo nec charitas Dei dēt numerari inter uirtutes Theologicas.

¶ 9 Præter. Nulla passio est uirtus. Amor est passio. ergo non est uirtus.

2. ethic. ca. 6.
10. 3.

¶ 10 Præter. Virtus est in medio s̄m Philof. Sed charitas nō est in medio, quia in amore Dei non pōt esse aliquid superfluum. ergo charitas nō est uirtus.

¶ 11 Præter. Affectus est magis corruptus p̄ peccatū, q̄ intellectus, quia peccatū in uoluntate est, ut Aug. dicit. Sed intellectus noster nō pōt Deum uiderē immediate per seipsum in statu uia. ergo nec affectus noster pōt diligere Deū immediate p̄ seipsum in statu uia: sed diligere Deum p̄ seipsum amobuitur charitati. ergo charitas non debet inter uirtutes, quæ p̄fectiunt nos in uia numerari.

¶ 12 Præter. Virtus est uirtutum de potentia rei, dicitur in 1. de Cæl. Sed delectatio est uirtutum, q̄ pertinet ad affectum. ergo magis delectatio debet esse uirtus quā amor.

¶ 13 Præter. Ois uirtus hēt debitū modū, unde dicit Aug. q̄ peccatum, quod opponitur uirtuti, est p̄uatio modi, speciei & ordinis: sed charitas non hēt modum, quia sicut dicit Bernar. modus charitatis ē sine mō diligere. ergo charitas nō ē uirtus.

¶ 14 Præter. Vna uirtus non denominatur ab alio, quia oēs species eiusdem generis ex opposito diuiduntur: sed charitas denominatur ab alio uirtutibus. Dicitur enim ad Corin. 13. Patiens est, benigna charitas est. ergo charitas non est uirtus.

¶ 15 Præter. Secundum Philof. in 8. Ethic. amicitia quadam aequalitate consistit: sed Dei ad nos maxima inæqualitas, sicut in fine distantium. ergo non potest esse amicitia Dei ad nos, uel nos ad Deum. Et ita charitas quæ huiusmodi amicitia designat, non uidetur esse uirtus.

¶ 16 Præter. Amor summi boni est nobis naturalis. sed nullum naturale est uirtus, quia uirtutes non in sunt nobis a natura, ut patet in 2. Ethic. ergo amor summi boni, quod est charitas, non est uirtus.

¶ 17 Præter. Amor est excellentius timor, sed timor propter sui excellentiam non est uirtus, sed donū quod est excellentius uirtute, ergo neque charitas est uirtus, sed donum.

SED CONTRA, Præcepta legis sunt de actibus uirtutum: sed actus charitatis præcipitur in leg. Dicitur enim Matth. 23. quōd primum & maximum mandatum est, Diliges dominum Deum tuum. ergo charitas est uirtus.

RESPON. Dicendum, q̄ charitas absque debito uirtus est, cum n. uirtus sit que bonum facit habitum, & opus eius bonū reddit, manifestum est q̄ s̄m propriam uirtutem homo ordinatur ad proprium bonū. Proprium autē bonū hominis oportet diuersimode accipi, s̄m q̄ hō diuersimode accipit. Nam proprium bonum hominis inquantum homo, est bonum rationis, eo q̄ homini esse est rationale esse. Bonum autem hominis, secundum q̄ est artifex, est bonum artis, & sic etiā s̄m q̄ est politicus, est bonū ciuitatis, & sic etiā s̄m q̄ est ergo uirtus operatur ad bonum, ad uirtutem cuiuslibet requiritur, q̄ sic se habeat, q̄ ad bonū bene operetur. i. uoluntarie, & prompte & delectabiliter, & firmiter, hæc sunt conditiones operationis uirtuosa, quæ non pōt cōuenire alicui operationi, nisi operans amet bonum p̄ quod operatur, eo q̄ amor est principium omnium uoluntariarum affectionum. Quod enim amatur, desideratur dum non h̄t, & delectationem in se, q̄ h̄t, & tristitiam ingerunt ea quæ ab habēdo amatum impediunt. Ea etiam quæ ex amore sunt, ad uirtutem firmiter, & prompte, & delectabiliter sunt. Ad uirtutem igitur requiritur amor boni, ad q̄ uirtus operatur. Bonum autē, ad quod operatur uirtus, est hominis inquantum homo, est homini cōueniens naturale, unde uoluntati eius naturaliter in est amor boni amor, q̄d est bonum rōnis: sed si accipiamus uirtutem.